

## SUOMALAINEN KOULU NORJALAIS-ENGLANTILAISESTA NÄKÖKULMASTA

Kahteen suomalaiseen yläasteeseen tehdyt vierailut aloittivat EU MAIL -projektin kouluvierailujen sarjan toukokuussa 2004. Toiseen kahdesta vierailusta osallistuivat Garry D. Hall Englannista ja Steinar Wennevold Norjasta, joista jälkimmäinen vastasi raportin kirjoittamisesta. Vierailijat haastattelivat koulujen johtajia, opettajia ja oppilaita sekä seurasivat oppitunteja ja kirjasivat muistiin oppitunneilla tekemiään havaintoja. Raportti on yksityiskohtaisempi kuin myöhemmin tehtyjen vierailujen raportit, joiden rakennetta mallinnettiin tarkastelemalla suomalaiskouluista tehtyjä havaintoja EU MAIL -projektin tavoitteiden näkökulmasta.

Raporttinsa alussa Steinar Wennevold analysoi sanojen oppilas ja opiskelija vastikkeita eri kielissä seuraavalla tavalla: ”Huomautus sanojen *student* (opiskelija, oppilas) ja *pupil* (oppilas) käytöstä: Kumpaa näistä sanoista minun tulisi käyttää? Minä suosin *pupil*-sanaa ja käyttäydyn raportissa sen mukaisesti. *Pupil* on käsitettä *elev* (henkilöä, joka nostetaan esiin oppimisen avulla) kaikkein lähimmäksi, joka on norjassa käytetty sana. Norjassa ei voi olla opiskelija, ennen kun aloittaa opiskelun korkeakoulussa”.

Steinar Wennevoldin raportti sisältää kouluvierailuista tehtyjen muistiinpanojen lisäksi runsaasti teoreettista pohdiskelua ja lähdeviittauksia. Nämä osat tekstiä tuovat esille muun muassa sen, kuinka hän on tiedostanut havainnoinnin subjektiivisuuden ja kulttuurisidonnaisuuden sekä niiden vaikutuksen havainnoille antamiinsa merkitykseen. Steinar Wennevold muistuttaa myös siitä, että kielellinen kommunikointi tapahtui pääsääntöisesti tulkkien välityksellä. Tulkkauksen rajaa aina jotakin kielellisestä informaatiosta, jonka samaa kieltä puhuvat voivat jakaa keskenään. Tässä suomalaisessa esityksessä keskitytään kuitenkin vain Steinar Wennevoldin havaintomuistiinpanoihin keskittyvään osaan ja jätetään teoreettiset pohdiskelut vähäiselle huomiolle.<sup>1</sup>

### VIERAILURAPORTTI

**Steinar Wennevold**

Östfold University College, Norja

### KESKUSTELU REHTORIN KANSSA ENSIMMÄISESSÄ VIERAILUKOHOEISSA 2.5.2004

Ensimmäisessä koulussa, johon vierailu suuntautui, rehtori on hoitanut virkaansa muutaman vuoden ja koulutukseltaan hän on aineenopettaja. Vierailun ajankohtana koulussa oli noin 360 oppilasta. Yläaste käsittää luokat 7,8 ja 9, mikä tarkoittaa, että oppilaat ovat 13–16-vuotiaita. Yläaste ja lukio sijaitsevat toistensa läheisyydessä, mutta hallinnollisesti ne ovat erillisiä kouluja.

Koulu on oppilasainekseltaan heterogeeninen. Noin joka kymmenes oppilas saa tukiopetusta. Likimain puolet tukiopetukseen piiriin kuuluvista oppilaista käy koulua pääsääntöisesti yleisopetuksen luokissa ja he saavat tukiopetusta vain osassa oppiaineita. Kaksi pientä oppilasryhmää, jotka koostuvat kaikkien ikäryhmien oppilaista, ovat erityisluokassa. On myös olemassa pieni joukko käyttäytymishäiriöistä kärsiviä oppilaita, jotka opiskelevat omana ryhmänään. Muutamalla erityistuen tarpeessa olevalla oppilaalla on oma koulunkäyntiavustajansa.

Haastattelussa koulun rehtori kertoi havainneensa, että monia vaikeuksia omaavien oppilaiden määrä on nousussa ja näiden oppilaiden vaikeudet ovat luonteeltaan kumulatiivisia: ongelmat vetävät toisiaan puoleensa toisia vaikeuksia, kasautuvat ja tuloksena on oppilas, jolla on moniongelmainen. Negatiivinen Matteus-efekti näyttää todentuvan.

---

<sup>1</sup> Toimittanut Liisa Kyyrönen

Kouluterveydenhoitaja työskentelee koulussa joka päivä. Lääkäri käy kerran viikossa ja sosiaalityöntekijä voidaan kutsua paikalle, mikäli hänen apuaan tarvitaan.

Haastattelussa rehtori totesi koulun olevan tyypillisen suomalaisen yläasteen, joka sijaitsee tiheästi asutetun asutuskeskuksen läheisyydessä. Rehtori haluaa, että kaikki kouluyhteisön osapuolet arvostavat suurta huomioon ottamista ja työskentelevät sen eteen. Vanhempainyhdistys on ensisijaisesti epävirallinen koulua tukeva toimija, mutta sillä on myös poliittista vaikutusta, kun se esittää ja puolustaa koulun etuja kunnallishallinnosta vastaaville elimille.

#### HUOMIOITA ENNEN OPPITUNTIEN ALKAMISTA

Saavuimme kouluun aikaisin ja opettajat tervehtivät meitä ystävällisesti sanomalla *huomenta* ja jopa *hyvää huomenta*. Opettajanhuoneessa opettajat keskustelivat ja jakoivat tietoa tulevasta opetuksesta ja muusta työstään. Keskustelujen sisältö ja esitystapa vaihtelivat tärkeästä vähemmän tärkeään ja virallisesta humoristiseen. Luokat ovat ennen koulun alkamista, välitunneilla ja jopa opetuksen aikana lukossa. Koulun henkilökunnalla on avaimet ja he käyttävät niitä avatakseen tai lukitakseen tiloja.

#### 7. LUOKAN KAKSOISTUNTI OPPIAINEENA MATEMATIIKKA 2.5.2004

Luokkahuone sijaitsi koulun vanhemmissa rakennuksissa, mikä näkyi tilan yleisilmeessä. Ikkunat ovat korkealla. Auringonvalo pääsee niistä sisään, mutta kukaan ei voi katsoa luokkaan eikä kukaan luokassa voi seurata ulkopuolen tapahtumia. Luokan edessä oli tavallinen vihreä taulu ja seinät oli koristeltu oppilaiden tekemillä töillä. Seinän alaosassa oli kaappeja opettajien ja oppilaiden tavaroiden säilyttämiseen. Seinällä olevassa julisteessa oli kerrottu, millainen käytös on hyväksyttävää, kuten

- Tule ajoissa tunnille.
- Anna toisille työrauha.
- Pyydä puheenvuoro viittaamalla.

Luokassa oli vähemmän oppilaita kuin pulpetteja. Oppilaita oli yhteensä 14 oppilasta, 7 tyttöä ja 7 poikaa.

Tunnin aiheena oli pituuden yksiköihin – millimetristä kilometriin (mm, cm, dm, m, dam, hm, km) ja pituusyksiköiden muunnoksiin.

#### *Ensimmäisen tunnin rakenne*

- Opettaja jakoi tehtävämonisteita ja kertoo lyhyesti alkaneen tunnin kulusta.
- Oppilaat työskentelivät pareittain tai yksin.
- Opettaja kirjoitti vastauksia taululle, esitti kysymyksiä, rohkaisi oppilaita, puhui heille ja yritti saada oppilaat tutkimaan aihetta. Kuten heterogeenisissä ryhmissä saattaa olettaa, oppilaiden kiinnostus ja motivoituminen työskentelyyn vaihteli. Vai voisiko osan oppilaita haluttomuus johtua maanantaiväsymyksestä? Pari poikaa metelöi ja pyrki saamaan muiden oppilaiden huomion itseensä tai häiritäkseen toisten työskentelyä, tosin ilman suurta vaikutusta.
- Suurin osa tunnista käytettiin tehtävien tekemiseen, jonka aikana opettaja kierteli luokassa. Hän antoi oppilaille, joiden piti tehdä itsenäisesti työkirjan tehtäviä, yleisiä tai yksittäisiä neuvoja. Jotkin oppilaat muodostivat työpareja tai kolmen hengen ryhmiä. Mikäli he keskittyivät tehtäväänsä, opettaja ei vaatinut yksintyöskentelyä.
- Tunti päättyi siihen, että opettaja kertoi seuraavan tunnin sisällöstä.

*Toinen tunti oli ruokavälitunnin jälkeen ja se oli sisällöllisesti jatkoa ensimmäiselle tunnille.*

- Opettaja esitti kysymyksiä – koskien pituuden yksiköitä – koko luokalle palauttaakseen oppilaiden mieliin edellisellä tunnilla opiskeltuja asioita.
- Opettaja esitti eri oppilaille erilaisia kysymyksiä varmistaakseen, että he olivat oppineet mitat. Hän kertasi säännöt, joita tarvitaan kun yksiköitä halutaan muuttaa toisiksi.
- Opettaja esitteli uutta sisältöä ja uusia käsitteitä, kuten erilaisten geometristen muotojen ympärysmitta ja nelikulmioiden pinta-ala. Esittelyn jälkeen oppilaat tekivät kirjan tehtäviä.

#### 8. LUOKAN ENGLANNIN TUNTI 2.5.2004

Luokahuone oli avoin ja tilava. Ikkunat olivat korkealla ja niin oppilaat eivät häiriintyneet ulkopuolen tapahtumista tai ihmisistä. Oppilaat, joita on 10 poikaa ja 4 tyttöä, istuivat paririvissä.

- Opettaja jakoi edellisten tehtävien tehtävämonisteet tarkastettuina.
- Oppilaat saivat tehtäväkseen vihkoonsa itsearvioinnin koskien edellistä opiskeltua asiaa.

Apulaisemme ja tulkkimme käänivät meille vierailijoille kysymykset, jotka olivat tekstikirjan itsearviointi osiossa. Kysymykset olivat seuraavat:

- Mitä muistat parhaiten edelliseltä tunnilta?
- Mitkä asiat olivat sinulle uusia?
- Miten paljon sinulle uusia sanoja käytettiin? ...paljon, puolet, pari, ei yhtään
- Miten kielioppi sujuu? Tuletko toimeen sen kanssa? ... todella hyvin, hyvin, suhteellisen hyvin, minun täytyy kerrata sitä
- Mitä pidät tuntien sisällöstä? ... todella hyvä, mielenkiintoinen, OK, tylsä
- Minkä arvosanan antaisit itsellesi?
- Piirrä logo, joka kuvaa tuntia.

- 1) Englannin tekstikirjassa oleva uusi aihe esiteltiin. Päivän aiheena ovat teinitrendit.
- 2) Opettaja antoi muutaman ohjeen ja sai oppilaat mukaan. Seuraavassa on lueteltu joitakin tehtävistä:
- 3) Oppilaat lukivat vuorotellen sanoja ääneen ja muut toistavat perässä.
- 4) Oppilaat istuivat seläkkäin parin kanssa ja tehtävänä oli kertoa, mitä kullakin oli päällä.
- 5) Kuunneltiin nauhoitetta ja kerrattiin tekstin sanoja.
- 6) Oppilaat jaettiin uusiin ryhmiin ja he saivat tehtäväkseen lukea ”mallikeskustelun” ja keskustella sitten itsenäisesti mallin avulla.

#### *Yleinen vaikutelma tältä tunnilta*

Erilaisia tehtäviä hyödynnettiin. Tehtävät perustuivat erityyppiseen materiaaliin: tekstikirjaan, työkirjaan, englanninkielisiin nauhoitteisiin ja musiikkiin.

Tunnin aikana yksilöllistäminen tuli hyvin esille. Tehtävät antoivat oppilaille mahdollisuuden työskennellä kykyjensä mukaan.

## 8. LUOKAN HISTORIAN TUNTI 2.5.2004

Opettaja kertoi oppilaille, että päivän ensimmäinen aihe on EU ja sen viimeisimmät kehitysvaiheet.

Tunnin tässä osiossa opettaja esitti kysymyksiä koko luokalle ja oppilaat ilmoittivat viittaamalla halukkuutensa vastata. Kuten kaikissa heterogeenisissä luokissa näkyy ja mikä on tavallista historian tunneilla erittäin yleistä, jotkut oppilaat ovat erittäin aktiivisia kun taas toiset eivät. Näkyvää vastaan väittämistä ei ollut havaittavissa. Opettaja käytti aikaa vastausten kommentointiin ja niiden saattamiseen suurempaan kokonaisuuteen.

*Toinen tunnin aihe käsitteli ensimmäisiä astronautteja.*

Luokka sai lukutehtävän tekstikirjasta. Kun lukeminen oli saatu päätökseen, opettaja esitti kysymyksiä ja kommentoi annettuja vastauksia. Opettaja käytti tekstikirjaa kysymysten perustana ja kysymykset kohdentuivat suureen määrään faktatietoa. Opettaja kierteli luokassa. Hän osoitti erinomaista historian tunteestaan keksiessään tilanteeseen sopivia kysymyksiä ”nyt ja tässä”, toisin sanoen hän ei ollut suunnitellut kaikkia kysymyksiään etukäteen.

Kolmas teema tällä historian tunnilla oli Kuuban kriisi vuodelta 1962. Oppilaita piti lukea teksti oppikirjasta ja työstää tekstiä itsenäisesti.

*Yleisiä mietteitä tämän tunnin pohjalta*

Tämä opettaja käytti sitä, mitä yleisesti kutsutaan didaktiseksi opetusmuodoksi. Verrattuna näemme matematiikan ja englannin tunteihin tällä tunnilla enemmistö oppilaista oli näkyvästi aktiivisia – tavalla, joka oli helppo huomata. Vierailijalle nousi mieleen tärkeä kysymys: miten eri opetusmuodot vaikuttavat oppimisen määrään ja laatuun. Vaikuttavatko opetusmenetelmät, jotka edellyttävät oppilailta suurempaa fyysistä osallistumista enemmän, eri tavalla kuin opetusmenetelmät, jotka edellyttävät oppilaita työskentelemään hiljaa ja omalla paikallaan? Tiedämmekö todella, onko niissä mitattavia eroja? Oma vastaukseni on, että emme tiedä. Emme edes kunnolla tiedä, onko olemassa keinoja mitata eroja.

Kun vertailin erilaisia opettajapersoonia, jotka käyttivät erilaisia opetusmenetelmiä, tein päätelmän, että on tärkeää säilyttää opettamisen ja omien opettamismenetelmien valinnan vapaus. Pidän opettamisen ja omien opettamismenetelmien valinnan vapautta yhtenä arvokkaimmista ja arvioimattomimmista – ellei jopa arvokkaimpana ja arvioimattomimpana – periaatteena, mitä opettamisessa on. Aivan kuten koulun tai luokan oppilasaines edustaa suurta persoonallisuuksien, mielenkiintojen ja kykyjen kirjoa, edustavat opettajat tyypiltään (ehkä myös määrältään) vastaavanlaista vaihtelua. Jos yritämme pienentää tätä vaihtelua pakottamalla opettajia käyttämään samoja metodeja ja perusteita, menetämme jotakin arvokasta.

## KESKUSTELU MATEMATIIKAN JA HISTORIAN OPPITUNNIT PITÄNEIDEN OPETTAJIEN KANS- SA

Opettajien pääasiallinen reaktio kysymyksiimme, joka koski oppimistaidoiltaan erilaisten oppilaiden ryhmiä, oli, että heidän luokkansa todella ovat sekoitettuja. Variaatio on suurta niin luokkien välillä kuin myös luokkien sisälläkin. Heidän kommenttinsa koskien yksilöllistävää oppimista seka-ryhmässä oli, että yksilöllistävän opettamisen osuus määräytyy suuresti opettajasta. Yksilöllistäminen ja itseohjautuva oppiminen ovat tavoitteena ideaalisia, sanovat opettajat. Periaatteen toteuttaminen käytännössä ei ole niin yksinkertaista kuin sen esittäminen.

Kysyimme heiltä heidän kokemuksiaan itsearviointista välineenä, joka saa oppilaat tietoisiksi omasta oppimisestaan ja kehittymisestään oppijana. Vastaus oli, että itsearviointi on positiivista, jos se saa oppilaan tietoisiksi omasta oppimisestaan ja saa heidät ajattelemaan omia oppimisstrategioi-

taan ja eri opiskelutapojen tehokkuutta. Toisaalta – erilaisiin tekstikirjan itsearviointikysymyksiin vastaaminen saattaa muodostua rituaaliksi, joka tapahtuu ilman suurta miettimistä.

#### 8. LUOKAN ENGLANNIN TUNTI 3.5.2004

Luokkahuone ja opettaja tuttu eiliseltä englannin tunnilta

Toiminta:

- Palloa heitettiin opettajan ja oppilaiden välillä. Opettaja sanoi sanan suomeksi ja heitti sitten pallon oppilaalle, jonka tuli sanoa sama sana englanniksi. Riippumatta siitä, antoi-ko oppilas oikean vai väärän vastauksen, pallo palautettiin takaisin opettajalle, joka keksii uuden sanan ja heitti pallon seuraavalle.
- Oppilaat kertasivat sanoja tekstikirjasta. Opettaja sanoi jokaisen sanan ensin ääneen ja oppilaat toistivat sen.
- Kuunneltiin äänitteitä tekstikirjan teksteistä. Päivän tema oli nuorisokulttuurin syntyminen tarkasteltuna 1950- luvun (The Wild One) ja 1960- luvun (All You Need Is Love) näkökulmasta.
- Oppilaita pyydettiin kertomaan kuunnellun osan *pääasiallinen sisältö*.
- Opettaja kertoi sekä englanniksi että suomeksi, mitä oppilaiden tuli tehdä ja työskennellä (yksin tai pareittain) ja kuinka kauan heillä oli aikaa (10 min.) tehtävän tekemiseen.
- Opettaja tarkasti tehtävien tekemistä kiertelemällä ja esittämällä oppilaille kysymyksiä, joihin oppilaat vastasivat ja jotka kannustivat heitä.
- Uusi aihe ”Kouluasut”
- Kotitehtävä: Kirjoittakaa vähintään 7 lausetta kouluasuista.

*Yleisiä huomioita tunnista*

Opettaja käytti tunnilla englantia ja suomea sekaisin. Jotkin opettajat vaativat, että tunnilla puhutaan vain vierasta kieltä, mutta tämä opettaja ei sitä vaadi. Tämä tuntui olevan viisas päätös, sillä osa oppilaista ei ole niin hyvä englannissa, että pelkkä englannin kielen käyttö riittäisi.

Tunti oli hyvin vaihteleva. Sisältö vaihteli helposta haastavaan. Opettaja eritteli vaatimalla eri oppilailta eritasoisia ja -laajuisia vastauksia.

Opettaja sovitti omat reaktionsa erittäin hyvin siihen, mitä oppilaat tekivät: hän vastasi huumoriin huumorilla, puuttui huonoon käyttäytymiseen tai kieleen kääntymällä huonosti käyttäytyvän/puhuvan oppilaan puoleen.

#### 7. LUOKKA ENGLANNIN TUNTI 3.5.2004

Opettaja oli sama kuin yllä edellä esitetyllä 8. luokan englannin tunnilla. Luokassa oli myös koulunkäyntiavustaja.

Opettaja jakoi tunnin tehtäviä koskevia ohjeita, osaksi suomeksi ja osaksi englanniksi. Sitten oppilaat saivat tehtäviä, joista he voivat valita, mitä tekevät. Opettaja valitsi kaksi oppilasta, joiden tuli kuunnella lisäksi tekstikirjaan liittyvä äänite. Tarkoituksena oli, että puhutun englannin kuuleminen laajentaa heidän sanavarastoaan ja parantaa heidän ääntämistään. Oppilaat työskentelevät enemmän tai vähemmän tuntitehtäviensä parissa.

Kesken tunnin annettiin uusi tehtävä. Oppilaiden oletettiin työskentelevän pareittain ja esittävän toisilleen kysymyksiä tehtävämonisteesta toisen vastattavaksi. Tehtävä oli samalla kertausta.

## MATEMATIIKAN TUNTI RUOKAVÄLITUNNIN JÄLKEEN

Aihe: geometriset muodot

- Oppilaat saivat tehtäviä, jotka liittyivät geometristen muotojen ominaisuuksiin. Tunnilla käytettiin piirtoheitintä. Opettaja esitti oppilaille kysymyksiä testatakseen heidän ymmärrystään.
- Tehtävät vaihtelivat kappaleiden muodoista niiden tilavuuteen. Opettaja laski taululle malliksi erilaisten geometristen kappaleiden tilavuuksia.
- Molemmat tehtävät olivat tiiviisti yhteydessä oppilaiden oppikirjaan.
- Kotitehtävät annettiin oppikirjasta.

## KESKUSTELU KAHDEN 8-LUOKKALAISEN POJAN KANSSA TULKIN VÄLITYKSELLÄ

Kysymys: Mikä auttaa teitä oppimisessa?

Vastaus: Lukeminen auttaa meitä oppimaan (Steinar Wennewoldin pohdintaa: Vastaus sisältää varmasti tekstikirjan lukemista, mutta ei kai pelkästään?)

Kysymys: Mikä vaikeuttaa oppimistanne?

Vastaus: Niin oppilaiden kuin opettajienkin negatiivinen asenne vaikeuttavat oppimista. On mahdotonta olla aina positiivinen!

Kysymys: Kertokaa ajasta, jolloin oppimisenne/työskentelyenne on ollut erinomaista!

Vastaus: Englannin tunnit ja tehtävämonisteet annetaan esimerkkinä.

Kysymys: Miten vanhempanne auttavat teitä oppimaan?

Vastaus: Apua tulee isosiskolta ja myös isältä käytännön asioissa.

Kysymys: Miten haluatte, että opettajat auttavat?

Vastaus: Pyydämme tarvittaessa opettajalta lisäapua, mutta myös luokkatovereilta saadaan apua.

Kysymys: Opiskeletteko oppimisstrategioiden avulla?

Vastaus: Ollaan opittu ala-asteella enemmän oppimisstrategioista ja siitä, miten oman oppimisen kanssa voi tehdä töitä mielessä kuin yläasteella.

Kysymys: Kertokaa omasta kehityksestänne aineessa, josta pidätte.

Vastaus: (Esimerkiksi) Suurempi/parempi ymmärrys itsenäisen tietokonetyöskentelyn tuloksena.

## KESKUSTELU 7. LUOKAN TYTÖN JA POJAN KANSSA

Kysymys: Mikä auttaa ja mikä haittaa oppimistanne?

Vastus: Kun oma kotielämä on kunnossa, on myös helpompi keskittyä opiskeluun.

Kun harrastukset ja omat mielenkiinnot ovat tasapainossa koulun kanssa, on helpompi keskittyä opiskeluun.

Opettajat, jotka tutustuvat jokaiseen oppilaaseen henkilökohtaisesti ja tätä kautta tuntevat jokaisen oppilaan vahvuudet ja heikkoudet, tukevat oppilaita.

Opettajat voivat hyvin tutustua oppilaisiin kolme vuotta kestäväällä yläasteella. Luokanvalvoja tuntee oppilaansa hyvin.

Kysymys: Kertokaa ajasta, jolloin oppimisenne/työskentelyenne on ollut erinomaista!

Vastaus: Kun luin tulivuorista ja vulkaanisesta toiminnasta – pidin sitä itselleni tärkeänä, sanoi toinen. Toinen puolestaan kertoi, että historialliset tapahtumat ovat mielenkiintoisia.

Matematiikka on yksi mieliaineista.

Sisällön täytyy olla mielenkiintoinen. Opettaja voi vaikuttaa paljon siihen, kuinka mielenkiintoinen aihe on etenkin, jos hän on hyvä kertoja. Aiheen sisältö voi myös olla mielenkiintoinen, jolloin se herättää ”valloittamisen” tunteen silloinkin, kun aihe on haastava. Motivaation täytyy ensisijaisesti tulla oppilaalta itseltään, mutta tuki on tärkeää kehittämään pysyvää mielenkiintoa oppimista kohtaan.

Kysymys: Miten haluatte, että opettajat auttavat?

Vastaus: Opettajien täytyy antaa vihjeitä/pääkohtia, jotka auttavat minua pysymään oikeilla jäljillä.

Kysymys: Miten vanhempanne auttavat oppimisessanne?

Vastaus: Saamme enemmän apua vanhemmilta sisaruksilta, mutta myös hieman vanhemmilta.

Kysymys: Auttavatko oppilastovereitanne ja auttavatko he teitä?

Vastaus: Kyllä, käytämme aivoriihi-toimintaa.

Kysymys: Mitä teette, jos ette ymmärrä opettajaa?

Vastaus: Käytämme luokkatovereita apuna, esitämme heille kysymyksiä, mikäli itse olemme epävarmoja jostakin.

Kysymys: Uskotteko, että olette voineet vaikuttaa siihen, mitä juuri opitte?

(Tämä kysymys tuntui olevan liian vaikea, eikä suoranaista vastausta annettu.)

Kysymys: Mitä olette oikeasti oppineet?

Vastaus: Kieliä ja kotitaloutta, jotka ovat molemmat uusia aineita 7. luokalla.

Kysymys: Mitä odotatte koululta?

Vastaus: Odotamme, että syvennämme jokaista ainetta verrattuna ala-asteeseen. Meillä on sellainen olo, että olemme ala-asteen ja lukion välissä.

Oppilaat kertoivat käyttävänsä läksyjen tekoon aikaa noin 15–30 minuuttia päivässä.

Lempiaineita: Kuvaamataito, äidinkieli, englanti, kemia ja liikunta

Vapaa-ajan vietto: Vapaa-ajan kerho (kerho koulun ulkopuoliselle toiminnalle) ja jääkiekko

### *Huomiota 7-luokkalaisten kanssa käydystä keskustelusta*

Tarkkailimme tunnin aikana poika, jonka kanssa keskustelimme. Hän tuntui olevan henkisesti pois eikä ollenkaan kiinnostunut aiheesta, mutta keskustelun aikana hän osoitti suurta kykyä keskustella oppimisesta ja antoi täsmällisiä vastauksia kysymyksiimme.

Mitä koulutarkkailijan tulisi tästä oppia? Ainakin, että: Älä tee äkkipikaisia tuomioita! Älä tuomitse liian nopeasti ja helposti!

### KOLMAS VIERAILUPÄIVÄ JA ENSIMMÄINEN PÄIVÄ TOISESSA VIERAILUKOHOITESSA 4.5.2004

Koulu sijaitsee kaupungissa ja koulurakennus on melko uusi. Meille kerrottiin, että koulun oppilaisista on suuri määrä yksihuoltajaperheitä ja maahanmuuttotouustaisia perheitä.

#### KESKUSTELU KOULUN REHTORIN KANSSA

Rehtori antoi hyvän yleiskuvan kaupungin ja sen lähiympäristön koulujärjestelmästä. Hän kertoi myös uuden opetussuunnitelman tekemisestä.

Tukiopetuksen järjestämisestä rehtori kertoi muun muassa seuraavaa: Kun oppilaan erityistuen tarve todetaan, hän opiskelee yleensä kaksi kuukautta pienryhmässä ja palaa sen jälkeen oman luokkansa pariin. Rehtori kertoi myös, että tämä käytäntö on käytössä olevat resurssit huomioon ottaen järjestetty taloudellisesti hyvin. Pysyvä sijoittaminen erityisopetusryhmään ei ole edes oppilaille välttämättä paras ratkaisu. Pitämällä oppilaita vain vähän aikaa erityisopetusryhmässä ja vaihtamalla ryhmän oppilaita on oppilaille mahdollista esittää selkeitä tavoitteita ja suurempi määrä oppilaita saa tarvitsemaansa erityistuen. Oppilaat, joilla on vakavia käyttäytymisongelmia, voivat olla yli puoli vuotta erityisopetusryhmässä.

Kuka saa erityisopetusta? Opettajat, erityisopettajat, rehtori/vararehtori, terveysalan työntekijät ja sosiaalityöntekijät tapaavat ja keskustelevat ja päättävät, mihin toimenpiteisiin kussakin tapauksessa ryhdytään. Vanhemmat ovat mukana päätöksenteossa mahdollisimman paljon. Tässä koulussa tukiopetuksesta vastaavat kaksi erityisopettajaa. Vierailun ajankohtana koulussa oli kolme koulunkäyntiavustajaa. Avustajien määrä vaihtelee tilanteen mukaan.

Oppilaat saavat arvostelut kaksi kertaa vuodessa. Tämä koulu käyttää raporttikorttia, jossa näkyvät tämänhetkisten arvosanojen lisäksi myös edelliset arvosanat. Se helpottaa kehityksen suunnan havaitsemista, mikä on tärkeää oppilaille ja heidän vanhemmilleen. Jokainen oppilas saa kuukausittain raportin, jossa näkyy poissaolot, tekemättömät kotitehtävät, onko kirjoja unohtunut ja niin edelleen. Vanhempien allekirjoittamana oppilaat palauttavat raportit luokanvalvojalleen. Itsearviointin käytännön parantaminen tulee olemaan lähiajan tavoite. Itsearviointia oppimisen parantamisen keinona tullaan korostamaan.

(Keskustelu jatkui seuraavana päivänä.)

Koulu osallistuu valtakunnallisiin kokeisiin. Koulu osallistuu myös muihin koulun ulkopuolelta tuotettuihin kokeisiin, esimerkiksi aineenopettajajärjestöjen järjestämiin kokeisiin. Tämän tapaisia kokeita tehdään, jotta kouluja voitaisiin vertailla keskenään. Ei-suomalaisista alkuperää oleville maahanmuuttajaoppilaille järjestetään omia kokeita.

Valtakunnallisen opetussuunnitelman lisäksi on käytössä myös paikallinen opetussuunnitelma. Sen muokkaamista koulukohtaiseksi opetussuunnitelmaksi ei pidetä tarpeellisena.

#### KESKUSTELU OPETTAJIEN KANSSA HEIDÄN OLESKELUTILASSAAN

Yksi opettajista muistutti meitä siitä, että aineenopettajajärjestelmässä pienen aineen (aine, jossa on vähän viikkotunteja, kuten uskonto) yksi ja sama opettaja kohtaa työssään suuren määrän oppilaita, tässä tapauksessa jopa kaikki koulun oppilaat.

Opettajien viikossa pitämät tunnit vaihtelevat 18:n (äidinkieli) ja 24:n (esim. liikunta) välillä.

Opettaja, joka opettaa yrittäjyyttä, kertoi, että sekä poliittiset päättäjät että oppilaat suhtautuvat yrittäjyyden opettamiseen myönteisesti.

## 8. LUOKAN ENGLANNIN TUNTI 4.5.2004

Ryhmässä oli 22 oppilasta, joista 11 oli tyttöjä 11 poikia. Kahta lukuun ottamatta oppilaat istuivat pareittain.

- ”OK, aika aloittaa. Ottakaapa läksyt esille.” Näillä sanoilla tunti alkoi.
- Opettaja kertoi oppilaille, minkä teksti- ja harjoituskirjan osioiden kanssa he tulisivat työskentelemään. Aiheena olivat aikamuodot, kuten ”oli murtunut, oli avannut”.
- Opettaja aktivoi oppilaita esittämällä kysymyksiä, joihin hän sai vastauksia. Saamiaan vastauksia hän kommentoi. Opettaja kirjoitti taululle lauseita, jotka piti muuttaa preesensistä menneeseen aikaan.
- Sitten käytiin läpi tulevaa koetta: mikä tulee olemaan kokeen sisältö ja missä kohtaa tekstikirjassa ja kieliopissa nämä asiat löytyisivät. Ilmeisesti oppilailta odotettiin, että he tekevät muistiinpanoja tästä asiasta.
- Seuraava aihe oli futuuri, modaaliverbien will ja shall käyttö. Opettaja näytti esimerkkejä ja antoi säännöt. Opettaja kannusti oppilaita esittämällä heille kysymyksiä ja antamalla heille tehtäväksi muodostaa suullisesti lauseita käyttäen will ja shall -verbejä.
- Oppilaat kirjoittivat lauseita työvihkoihinsa.
- Lisätehtäviä jaettiin.
- Kotitehtävät annettiin.

### *Huomioita tästä tunnista*

Mitä näimme, oli selvästikin heterogeenisuuden huomioon ottavaa opetusta, mutta jäikö siinä myös tilaa yksilöllistävälle oppimiselle? Opettaja sopeutti opetuksensa huonompien oppilaiden mukaan, mutta kaikki saivat samat tehtävät. Tällaista yksilöllistämistä voisi kutsua tuloksen perusteella eriyttämiseksi.

Opettaja kierteli ja keskusteli useimpien oppilaiden kanssa ja auttoi osaa heistä enemmän kuin toisia. Tämän voi nähdä MAIL (mixed ability & individualised learning) -toimintana, mutta sen voi myös nähdä pelkkänä MA (mixed ability) -toimintana. Tämä tarkoittaa, että eriyttäminen on käytössä, mutta ei enempää kuin, mitä oppilaiden kykyjen eroista johtuen on selvästi tarpeen. Tämä johtaa tärkeään kysymykseen koskien EU MAIL -projektia: Ovatko selvät toimenpiteet, jotka eriytyvät oppilaiden kykyjen, oppimistapojen ja niin edelleen perusteella, välttämätön ehto kuvaamaan oppituntia, joka antaa tilaa yksilöllistävälle oppimiselle?

*Tämä havainto saattaa tuntua turhalta, mutta...*

Tilat olivat lukossa, siksi opettajat kävelivät näkyvästi ja kuuluvasti avaimineen – avaimien ääni myös kuului. Mitä tämä viestittää oppilaille, kysyn minä?

## 8. LUOKAN MATEMATIIKAN TUNTI

Kahta oppilasta pyydettiin kirjoittamaan kotitehtävien vastauksia taululle. Tämän jälkeen opettaja kommentoi tehtäviä ja oppilaiden antamia vastauksia.

Suurin osa tunnista käytettiin muutaman päivän päästä pidettävään kokeen käsittelyyn. Opettaja sanoi, mihin oppilaiden kannattaa keskittyä ja mitä kohtia kirjasta kannattaisi lukea kokeeseen valmistauduttaessa.

Oppilaat työskentelivät yksin ja pareittain ja valmistautuvat kokeisiin. Opettaja auttoi ja neuvoi.

Kysyimme opettajalle itsearvioinnista tunnin jälkeen. Hän vastaa, että itsearviointi ei ole osana matematiikan opetussuunnitelmaa mutta että uudelta opetussuunnitelmassa odotetaan itsearvioinnin korostamista. Juuri tästä koulun johtajakin oli meille puhunut.

#### HENKILÖKOHTAISIA HUOMIOITANI VIETETTYÄNI KOLME PÄIVÄÄ KAHDEN SUOMALAISSA KOU- LUSSA

Suomalaiset oppilaat sijoittuvat hyvin kansainvälisissä, vertailukelpoisissa tulostenvertailuissa. Miksi? Annan erittäin henkilökohtaisia vastauksia omasta näkökulmastani vertaamalla Suomea ja Norjaa:

Suomessa käytetään luokassa yleisesti enemmän aikaa kokeisiin valmistautumiseen kuin Norjassa? Havaitimme, että viimeisinä päivinä ennen koetta käytettiin kokonaisoppitunteja kokeen valmistautumiseen. Onko kokeisiin suuntautuva opetus tyypillistä? Oppilaiden, jotka ovat valmistautuneet paremmin kokeisiin, tulisi saada hyviä tuloksia, eikö totta?

Käsitykseni on, että norjalaisissa luokissa on suurempi oppilaiden välinen variaatio kuin mitä Suomessa näkemissämme luokissa. Mikäli heterogeenisuutta käytetään kouluissa lasten jaottelun periaatteena, voitaisiin olettaa, että sellainen maa pärjää testeissä paremmin kuin maa, jossa heterogeenisuus on todellisempaa (kuten Norjassa). Eikö totta?

Suomessa maahanmuuttajataustaisten lasten määrä on suhteessa pieni, joten Suomessa ei tarvitse käyttää yhtä suurta määrää opetushenkilökunnasta perusopetukseen.

Aineopettajajärjestelmä saattaa Suomessa johtaa parempiin testituloksiin kuin Norjan yleisopettajajärjestelmä. Tästä asiasta Norjassa kiistellään, koska siellä yleisopettajajärjestelmällä on vielä paljon kannattajia. Ehkä sopivat tutkimukset osoittaisivat, että on olemassa erilaisia opettaja- ja opettamiskulttuureja.

Maiden välillä on ehkä myös muita kulttuurisia eroja. Ehkä oppimiskulttuuri on erilainen? Mutta miten tunnistamme kulttuuriset erot?

#### **PISA 2003 tulokset**

Yllä olevat huomautukset (4.7) kirjoitettiin kouluvierailujen aikana. Muutamia kuukausia myöhemmin joulukuussa 2004 ja toisen vaikuttavan suomalaisen PISA menestyksen aallon jälkeen, Suomen kulttuuriministeriön kotisivuilta voitiin lukea virallinen tiedote PISA –tutkimusta, *Background for Finnish PISA success (suomalaisen PISA menestyksen taustoja)* otsikkona.

Teksti on seuraava:

”Miksi Suomi pärjäsikin PISA:ssa niin hyvin? Joitakin vastauksia löytyy suomalaisen yhtenäiskouluopetuksen pääasiallisista periaatteista:

- Samat kouluttautumismahdollisuudet riippumatta asuinpaikasta, sukupuolesta, taloudellisesta tilanteesta tai äidinkielestä
- Koulutuksen kunnallinen organisointi
- Ei sukupuolierottelua
- Täysin maksuton koulutus
- Laaja, ei valikoiva peruskoulutus
- Interaktiivinen ja yhteisöllinen työskentelytapa kaikilla tahoilla; ajatus kumppanuudesta
- Oppilaiden oppimisen ja hyvinvoinnin yksilöllinen tukeminen
- Kehittämisorientoitunut arvostelu ja arviointi – ei testejä, ei rankinglistoja
- Päteviä, itsenäisiä opettajia
- Sosiokonstruktiivinen oppimiskäsite

Lyhyt ja avoin arviointi omasta näkökulmastani: Kulttuuriministeriön mainitsemista tekijöistä mielestäni vain viimeiset viisi selittävät Suomen ja Norjan välisen suuren eron PISA -tutkimuksessa.

#### 8. LUOKAN HISTORIAN TUNTI 6.5.2004

Historiantunti oli päivän ensimmäinen tunti.

- Opettaja kertoi seuraavan viikon historian kokeesta.
- Tunnin aiheena oli Neuvostoliiton hajoaminen. Opettaja kertoi, kommentoi ja esitti kysymyksiä Neuvostoliiton hajoamisesta. Hän yritti saada selville, mitä oppilaat tiesivät ja täydensi heidän kuvaansa Neuvostoliitosta.
- Oppilaat lukivat oppikirjasta Itä-Euroopan valtioista ja Neuvostoliiton hajoamisen vaikutuksista näihin valtioihin ja näissä valtioissa.
- Opettaja ja oppilaat tekivät yhdessä taulukon, joka näyttää Neuvostoliiton hajoamisen vaikutuksia.
- Oppilaat kirjoittivat vihkoihinsa sen, mitä opettaja kirjoitti taululle. Opettaja käytti riittävästi aikaa keskusteluun oppilaiden kanssa muistiinpanojen tekemisestä. Tehtävä vei paljon aikaa.
- Opettajan kommentti tunnin jälkeen: ”Tämä on tapa, jolla minä sen teen: yhden miehen show”

#### *Henkilökohtaisia havaintojani historian tunnista*

Näimme tämän luokan edellisen päivän lopussa matematiikan tunnilla. Silloin osa oppilaista tuntui olevan henkisesti kaukana matematiikan tunnista. Sen seuraaminen, mitä tunnilla näkyi ja kuului, johti tähän kuvaan mielessäni: Tämä luokka oli tänä aamuna paljon rauhallisempi kuin eilen iltapäivällä. Miksi asia oli näin?

- Tietävätkö oppilaat tämän opettajan vaativan hiljaisuutta?
- Vaikuttaako vuorokaudenaika? Koulu on rankkaa työtä ja oppilaiden keskittymiskyky heikkenee koulupäivän loppua kohden ja he aiheuttavat näin iltapäivällä enemmän häiriötä kuin aamulla.

Suurimman osan tarkkailemastamme tunnista opettaja teki sitä, mitä kutsutaan frontaalipetukseksi. Näimme opettajan, joka odotti oppilaiden valmistautuneet hyvin oppituntiin niin, että he tunsivat sisällön ja että he olivat tehneet kirjassa olevat kotitehtävät. Tällaista opetusta kritisoidaan ja pidetään usein metodisesti vääränä. Useimmiten sitä kritisoivat ihmiset, jotka ovat enemmän huolissaan opetuksesta kuin oppimisesta.

Erityisesti kiinnitin huomioni siihen, että *tämä opettaja* esitti kysymyksiä löytääkseen ja korostaakseen hankalien historiallisten prosessien tärkeimpiä osia. Vastaukset kysymyksiin opettaja etsi ja muotoili yhdessä oppilaiden kanssa. Mikäli samat kysymykset annettaisiin oppilaille yksittäis-, pari- tai ryhmätyöksi, olisin melko varma, että vastausten taso olisi paljon huonompi.

Seuraava tärkeä kysymys tässä on tietenkin: Jääkö mieleemme enemmän siitä, mitä itse saamme selville, kuin siitä, mitä joku meille kertoo? Jotkut vastaavat tähän kysymykseen mielellään kyllä. Minä en usko, että tällaisiin kysymyksiin voi vastata *Kyllä* tai *Ei*. Ja miksi olen tätä mieltä? Koska on olemassa niin monta tuntematonta tekijää, jotka vaikuttavat oppimiseen, tapahtui se missä tahansa.

Ehkä opettaja olisi voinut käyttää hieman enemmän aikaa siihen, että hän olisi keskustellut oppilaitensa kanssa ja tehnyt johtopäätöksen siitä, miksi on tärkeää olla tietoinen lähimenneisyyden

historiallisista prosesseista. Mikäli tätä pidetään tarpeellisena, olisi tämän päivän aihe voinut vieläkin enemmän aikaa. Aika on resurssina koulussa vähintäänkin yhtä tiukalla kuin kaikkialla muualla.

## 8. LUOKAN ENGLANNIN TUNTI

- ”Kuka haluaa osallistua haastatteluun EU MAIL -vierailijan kanssa?” kysyi opettaja. Halukkaat oppilaat nostivat kätensä ja tältä osin asia oli käsitelty nopeasti.
- Tunti alkoi oppikirjassa olevalla tarinalla, joka kuunneltiin nauhalta. Tarina sisälsi väitteitä koskien ihmisiä, asioita, olosuhteita sekä reaktioita näihin väittämiin.
- Musiikkia: Louis ”Satchmo” Armstrong kappaleella ’What a wonderful world’ (ilman laulua!)
- West Side Story:sta – lyhyt versio: mitä kappaleessa tapahtuu.
- Opettaja kävi juonen läpi ja havainnollisti sitä pätkillä näytelmän musiikista.
- Tämän jälkeen oppilaat lukivat tekstin englanniksi ja käänsivät sen suomeksi. Opettaja antoi esimerkkejä englanninkielisistä ilmauksista, esimerkiksi siitä, miten tekstissä esiintyvät verbit taivutetaan.
- Oppilaat saivat tehtävän: Kirjoitkaa lauseita West Side Storyn tekstin pohjalta.
- Kotitehtävät jaettiin.

### *Huomioita tästä tunnista*

Yleisesti oppilaat tuntuivat käyttäytyvän tänään paremmin verrattuna edelliseen päivään. Miksi? Johtuuko se siitä, että näimme luokan tänään aikaisemmin aamulla kuin eilen, jolloin teimme havaintoja ruokavälitunnin jälkeen?

Luokassa oli pari poikaa, jotka eivät käyttäytyneet hyvin. Tarkkailijana olen sitä mieltä, että heidän pyrkimyksensä oli häiritä opetusta ja kiinnittää muiden huomio itseensä. Yksi heidän käyttämistään keinoista oli päästellä outoja ääniä. Silti useimmat luokkatoverit eivät reagoineet heidän käyttökseen. Miksi? Ovatko he tottuneita siihen, tarkkailevatko he sitä, mutta eivät kiinnitä siihen huomiota? Opettaja reagoi tähän samalla tavalla eli hän ei kiinnittänyt yleensä mitään huomioita poikien käyttökseen. Heille huomion antaminen todennäköisesti vain olisi vain lisännyt häiriökäyttäytymistä.

Näkökulma, joka on minulle arvoitus: Miksi jotkut oppilaista olivat englannissa niin paljon muita parempia? Miksi jotkut, etenkin pojat, ääntävät englantia hyvin suomalaisella aksentilla ja tuntuvat tekevän sen hyvin tietoisesti? Opettaja vahvistaa, että näin tapahtuu. Oppilaat tuntuvat muuttavan englannin kielen *Finglish:ksi*.

Ja toinen hämmäntävä asia: Mikä saa saman luokan olemaan yhdellä tunnilla ystävällisen/kohteliaan/rento/rauhallisen ja toisena vuorokauden aikana juuri tämän vastakohta? Mielestäni tämä on tärkeä tosiasia, joka pistää minulle tarkkailijana silmään! Vuorokauden aika tuntuu olevan tärkeä tekijä eroja selitettäessä. Toinen tekijä tuntuu olevan opettajan itselleen hankkima arvovalta. Huomasimme, että opettajien käyttämän ja oppilaiden hyväksymän kurin välillä oli suuria eroja.

## KAHDEN OPPILAAN ERITYISOPETUSRYHMÄ

Tytöt olivat opiskelleet noin kaksi kuukautta erityisopetusryhmässä. He viettävät suunnilleen yhtä paljon aikaa erityisopetuksessa kuin normaalissa luokassa. Molemmat olivat olleet paljon koulusta poissa ja juuri lintsaus oli syy siihen, että miksi heidät oli siirretty erityisopetusryhmään. He eivät olleet huonoja oppijia, mutta molemmat suhtautuivat oppimiseen hieman vastahakoisesti.

Tytöt saivat normaaleja tehtäviä ja vain lyhyen opastuksen niihin, jonka jälkeen heidän odotettiin työskentelevän itsenäisesti ja ilman opettajan laajamittaista apua. Tässä tilanteessa oli luokassa

helppoa havaita tarkkailijoiden läsnäolosta johtuva tilanne: opettaja ja vierailijat alkoivat keskustella ja seurauksena oli, että tyttöressukat joutuivat olemaan työskentelemään yksin.

Keskustelun aikana opettaja korosti, että pienet ryhmät (korkeintaan 6 oppilasta) ovat välttämättömiä, kun jokaiselle oppilaalle halutaan antaa selviä ohjeita oppimiseen. Mikäli erityisryhmäopetuksen on tarkoitus tuottaa positiivista tulosta, on yhteistyö vanhempien kanssa ja vanhempien antama tuki perusedellytyksiä, etenkin jos on kyse lintsauksesta.

## 8. LUOKAN MATEMATIIKAN TUNTI

Varsinaisen opettajan sijaisena oli opetusharjoittelija. Hänellä ei ollut mielestäni saanut riittävästi valmistautumisaikaa.

Tarkkailijan näkökulmasta oppilaiden käytöksessä oli suuri ero verrattuna ensimmäiseen näkemäämme tuntiin, jossa oli samat oppilaat. Oppilaat keskittyivät paljon huonommin, olivat vähemmän tehtävääorientoituja ja heidän huomionsa kiinnittyi helposti toisiinsa – henkisesti he olivat kaukana matematiikasta. Tämä saattoi johtua useista tekijöistä, jotka olen maininnut aikaisemmin. Ruokavälitunnin aikana voi tapahtua paljon asioita: Välitunnilla tapahtuu paljon sosiaalisia ja henkilökohtaisia kohtaamisia muiden oppilaiden kanssa, jotka vievät ajatukset koulutyöskentelystä.

Se, että opettajana on sijainen, saa oppilaat varmasti ajattelemaan, että tämä tunti on vähemmän tärkeä kuin varsinaisten opettajien pitämät. Tämän näkee tavasta, millä oppilaat organisoituivat tunnilla. Palatessaan tauolta he jäivät samoihin pieniin ryhmiin, joissa tauollakin todennäköisesti olivat olleet. Sosiaalisesta näkökulmasta luokka oli jakautunut sukupuolen mukaan 3-4 oppilaan ryhmiin. Jokainen ryhmä oli jollakin tapaa homogeeninen, jotkut muodostuivat yhteisen mielenkiinnon takia, toiset koulumenestyksen – niin hyvän kuin huononkin – perusteella.

## KESKUSTELU NELJÄN 7. LUOKAN OPPILAAN KANSSA (KOLME TYTTÖÄ – YKSI POIKA)

Kysymys: Mikä auttaa teitä oppimisessa?

Vastaus: Ammattitaitoiset opettajat, jotka pystyvät luomaan luokassa ja luokalle hyvät työskentelyolosuhteet. On helpompi oppia, jos tunnin aikana tekee omia muistiinpanoja. Tilanne on sama, mikäli vanhemmat auttavat läksyjen teossa. Itsearviointi, oman työn arviointi, itsensä vertaaminen luokan muihin oppilaisiin ovat tärkeitä. Opettajat, jotka eivät katso olkapääsi yli, auttavat opiskelemaan.

Kysymys: Mikä vaikeuttaa oppimista?

Vastaus: Kun muut oppilaat hälisevät ja häiritsevät luokkaa.

Kysymys: Osaatteko kertoa esimerkkejä erinomaisesta oppimisesta?

Vastaus: Voi tapahtua etenkin matematiikassa, kun vain yhtäkkiä ymmärtää, miten asiat pitää tehdä. Tapahtuu myös historiassa – mielenkiinto tapahtunutta kohtaan kasvaa ja yhtäkkiä oppiminen on kivaa.

Kysymys: Mitä teette selvittääksenne oman oppimisprosessinne vaikeuksia?

Vastaus: Lisätehtäviä, ja pyydän vanhempia tai vanhempia sisaruksia apuun.

Kysymys: Kannustavatko opettajanne teitä tekemään yhteistyötä ja auttamaan toisianne?

Vastaus: Opettajat eivät puhu siitä usein. Kun istumme ryhmissä tai pareittain niin autamme toisiamme.

Kysymys: Mikä on keskimääräinen aika, jonka käytätte kotitehtävien tekemiseen?

Vastaus: 15–30 minuuttia päivässä, enemmän, jos on tulossa kokeita.

Kysymys: Muuttavatko opettajat istumajärjestystänne?

Vastaus: Yleensä taukojen ja lomien jälkeen järjestystä hieman muutetaan.

Kysymys: Mitä teette jos/kun ette ymmärrä opettajaa?

Vastaus: Kysytään ensin kaverilta ryhmässä ennen kuin pyydetään opettajaa selittämään asia uudestaan.

Kysymys: Mitä odotatte koululta?

Vastaus: Odotamme, että opettajat ovat avuliaita – etenkin auttamalla oppilaita, joilla on oppimisvaikeuksia. Odotamme, että opettajat tekevät kiusaukselle jotakin.

Kysymys: Onko vierailullamme ollut vaikutusta siihen, mitä tänään ja eilen koulussa tapahtui?

Vastaus: On ollut hieman vaikutusta sekä opettajiin että oppilaisiin. Kaikki käyttäytyivät hieman eri tavalla.

Kysymys: Mitä teette koulun jälkeen?

Vastaus: Jalkapallo, ratsastus, pianon soitto, kavereiden kanssa oleskelu

## ÄIDINKIELEN TUNTI AIHEENA MAINONTA

Luokahuoneen seinällä näkyy oppilaiden piirustuksia ja Kalevalan hahmoja: Väinämöinen ja Ilmarinen. Ne muistuttavat minua norjalaisista *trolleista*.

- Tunti alkoi videonpätkällä elokuvasta, joka oli näytetty televisiossa. Tähän liittyen annettiin tehtävä siitä, miten juuri nähdyn filmin mainoselementtejä analysoidaan: käytetty kieli, äänen käyttö, esiintymisen muodot ja niin edelleen. Oppilaat osallistuivat aktiivisesti tuntiin.
- Seuraava tehtävä oli kirjoittaa vihkoon mainonnasta genrenä. Opettaja teki taululle listan asioista, joita tekstissä tulisi käsitellä. Lista oli laaja ja näytti tarkkailijan näkökulmasta vaativalta.
- Kotitehtävä: Etsi opettajan tuomasta lehtinipusta yksi ilmoitus ja kirjoita kirjoitelma, joka analysoi sitä, miten ilmoitus tuo ilmi oman sanomansa.

### *Huomioita havainnoinnista*

Tarkkailla sitä, miten opetus ja oppimistehtävät organisoidaan, ei ole tässä yhteydessä liian vaikeaa, vaikka tarkkailija ei ymmärräkään kieltä. Toki on joitakin tärkeitä tekijöitä, jotka puutteellisen kieli- taidon takia jäävät huomioimatta. Kuitenkin pystyimme (kirjaimellisesti) näkemään, miten opettajat ja oppilaat organisoivat työskentelyään ja ymmärsimme suurimman osan heidän keskinäisestä käytöksestään.

Kysymykseen, ovatko oppilaiden oppimistehtävät todella johtaneet oppimiseen, on tässä tapauksessa melko vaikeaa vastata. Kun emme voineet puhua opettajien ja oppilaiden kanssa heidän omalla äidinkielellään emmekä ymmärtäneet sitä, mitä he kirjoittavat esimerkiksi vihkoihinsa. Kuitenkin tärkein kysymys tässä on: Onko ylipäättään mahdollista havainnoida oppimista? Voimme tarkkailla oppimistuloksia, esim. seuraamalla oppilaan harjoitusten tekemistä päätelläksemme, mitä hän osaa ja mitä ei osaa tai ei osannut aikaisemmin. Oppimisen henkistä puolta on hyvin vaikea tarkkailla, juuri siksi, että se on henkinen tapahtuma.